

Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги
Навоий давлат педагогика институти

“ТАСДИҚЛАЙМАН”
Илмий – услубий кенгаш раиси
_____ проф. Х.Ибрагимов
«   » 2008 йил

Тарих факультети
«Ижтимоий фанлар» кафедраси
«Социология» фанидан тузилган
И Ш Ч И Д А С Т У Р

Ушбу дастур Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан 17.08.2004
йилда тасдиқланган бакалавр йўналиши учун намунавий дастур асосида тузилди.

Курс	Семестр	Маъруза	Амалий машғулот	Лаборатория	Семинар	Мустақил таълим	Жами
3	5	16	-	-	16	24	56

Тузувчи: Қ. Қандахаров.

Ишчи дастур «Ижтимоий фанлар» кафедрасининг 2008 йил   август   -сон йиғилишида муҳокама қилиб
тасдиқланган.

Кафедра мудири :

ф.ф.н, доц. Сафарова Н.О.

Социология фанидан маъруза мавзулари

№	Мавзулар	соат	Таянч тушунчалар	Адабиётлар	Слайдлар
1.	<p>Социологиянинг фанининг назарий асослари.</p> <p>1. Социология атамасининг таърифи ва предмети.</p> <p>2. Социология фанининг асосий йўналишлари.</p> <p>3. Социологиянинг ижтимоий фанлардаги тизимидаги ўрни.</p>	2	<p>Социология инсон хулқи ҳақидаги фан соҳаси сифатида, анъана, ижтимоий институт, ижтимоий структура, ижтимоий гуруҳ, ижтимоий ташкилот, инсон жамияти, ижтимоий ҳаёт. Социологиянинг табиий фанлар билан алоқадорлиги. Социологиянинг ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни. Социологиянинг структураси-микросоциология, макросоциология, фундаментал социология, амалий социология, умумсоциология назариялари, эмпирик социология, ўрта даража назарияси, ижтимоий институтлар назарияси, ижтимоий гуруҳлар назарияси, ихтисослашган ижтимоий жараёнлар назарияси, метасоциология.</p>		
2.	<p>Социология фанининг юзага келиши ва ривожланиши.</p> <p>1. Андик дунё социологларининг инсон мавқеи тўғрисидаги қарашлари.</p> <p>2. Марказий Осиё мутафаккирларининг ижтимоий-фалсафий қарашлари.</p> <p>3. Ўзбекистонда социология фанининг ривожи.</p>	2	<p>Социологиянинг вужудга келиши, О.Конт, А.Токвиль, социологияни ривожланиши омиллари – табиий ижтимоий тартиб ғояси, бозор иқтисодиётини ривожланиши историзм ғояси, замонавий фан ва илмий тараққиёт концепциясини ишлаб чиқилиши. О.Контнинг “Позитив фалсафа курси” (1842) асари, О.Конт тарих фалсафаси, позитив фан (социология). О.Конт таълимотида жамиятни сиёсий-ижтимоий шакли босқичлари-теологик босқич (ҳарбий ҳукмронлик), метофизик босқич (феодал ҳукмронлик), позитив босқич (саноат цивилизацияси белгиловчи омиллар-ижтимоий эгоистик когерентлик (“биз” ҳисси), ўз-ўзини сақлашга интилиш, Гумпилович можаролар назарияси асосчиси сифатида.</p>		
3.	<p>Маънавий ҳаёт социологиясисоциологияси.</p> <p>1. Ижтимоий муносабатлар социологияси.</p> <p>2. Фан ва таълим социологияси.</p> <p>3. Дин социологияси</p>	2	<p>Структура тушунчаси, ижтимоий структура, гуруҳ, ижтимоий гуруҳ, бирламчи гуруҳ, ижтимоий уюшмалар, статистик ва реал гуруҳлар, институт, институтлашув, ижтимоий институт, ижтимоий эҳтиёж, эҳтиёж турлари, ресурслар ва институтлар.</p> <p>Ижтимоий ўзаро таъсир, ижтимоий ўзаро таъсирнинг микро ва макро даражаси, ижтимоий алоқа, ижтимоий мулоқот, ижтимоий муносабат. Шахслараро ўзаро таъсир назариялари, алмашув назарияси, символик интеракционизм назарияси, таъсуротларни бошқариш назарияси, психоаналитик назария. Можаролар, можаролар типлари, реал можаролар, нореал</p>		

			мажаролар, деструктив можаро, конструктив можаро, ассимиляция.		
4.	Социологияда тармоқ йўналишлари. 1. Иқтисодий социология. 2. Меҳнат ва меҳнат ташкилотлари социологияси. 3. Оила социологияси. 4. Ёшлар социологияси.	2	<p>Маданият тушунчаси ва унинг турли хил таърифлари. Этноцентризм, маданий универсаллик. Маданият таърифлари – баёний таъриф, тарихий таъриф, норматив таъриф, психологик таърифлар, структуравий таъриф, генетик таъриф.</p> <p>Маданиятнинг асосий элементлари – белги ва символлар, муносабатлар, қадриятлар, қоидалар. Маданият шакллари – элитар, оммавий маданият, субмаданият, маданий зиддият. Маданий динамика, маданий-тарихий типлар назарияси, цивилизация, ижтимоий-маданий супертизимлар.</p> <p>Дин социологияси предмети, депривация, иқтисодий депривация, ижтимоий депривация, ахлоқий депривация, психик депривация, диний ҳаракатлар эволюцияси қонуниятлари.</p>		
5.	Девиант ҳуққ-атвор социологияси. 1. Ижтимоий меъёр ва улардан чекинишлар. 2. Девиант ҳуққ-атвор турлари. 3. Якка шахсларда девиант ҳолатларни намоён бўлишига таъсир қилувчи омиллар. 4. Ижтимоий назорат институтлари.	2	<p>Стратификация тушунчаси, ижтимоий табақалашув, ижтимоий тенглик ва нотенглик, ҳокимият, мулк, стратификацион тизим типлари, жисмоний-генетик, ижтимоий-касбий, кулдорлик, синфий, каставий, маданий-рамзий, табақавий, маданий-норматив этакратик. Ижтимоий-иқтисодий мавқе, даромад, бойлик, ҳокимият моҳияти, престиж, ёпиқ жамят, очик жамят, оралик тип, ўрта синф, маргиналлаик. Демография тушунчаси, туғилиш, ўлим, никоҳ, миграция, аҳолининг табиий ўсиши, ёш структураси, жинсий структура, этник ва ирқий таркиб, географик тақсимот ва унбанизация, жаҳон аҳолисининг ўсиш тенденцияси, Ўзбекистон аҳолиси демографияси.</p>		
6.	Ижтимоий муассаса ва ташкилотлар, жамоатчилик фикри социологияси. 1. Ижтимоий институтлар ва уларнинг вазибалари. 2. Ижтимоий ташкилотлар ва уларнинг турлари. 3. Жамоатчилик фикри тушунчаси.	2	<p>Инсон, индивид, шахс тушунчалари. Шахснинг белгилари, шахснинг роли концепцияси – ижтимоий рол, имитация, уйинли босқич, жамоавий уйин босқичи, ижтимоий мавқе. Ролга хос характеристика, ҳиссийлик, қўлга киритиш усули, миқёсий формализация, мотивизация. З.Фрейднинг шахс концепцияси, ҳуққ концепцияси. Ижтимоийлашув, ижтимоийлашув босқичлари, ҳаётининг инкироз, аъзолик ритуаллари.</p>		
7.	Социологик тадқиқот усуллари.	2	<p>Оила тушунчаси, оиланинг социологик таърифи, оиланинг асоси, оила типлари, анъанавий оила, эгалитар оила, оила</p>		

	<p>1. Суров усули.</p> <p>2. Социологик тадқиқотларда кузатиш усули.</p> <p>3. Хужжатларни Урганиш ва социометрия усули.</p>		<p>функциялари, оиланинг тарихий тараққиёти, промускуитет, қондош оила, пуналуал оила, синдиасмик оила, моногам оила, оила типологияси, экзогам оила, матрилинеал оила, патриалхал оила, матриалхал оила, ҳамкор оила, патрилокал оила, матрилокал оила, унилокал оила, неолокал оила, нуклеар оила, такрорий оила, репродуктив оила, мулжалий оила, линеал оила, тўлик кенгайтирилган оила, тўликсиз оила, кичик болали оила.</p>		
8	<p>Социологик тадқиқотларни ташкил этиш ва умумлаштириш.</p> <p>1. Социологик тадқиқот тушунчаси.</p> <p>2. Социологик тадқиқот утказиш боскичлари.</p> <p>3. Социологик тадқиқотнинг предмети ва мақсади.</p> <p>4. Социологик тадқиқотнинг ишчи дастури.</p>	2	<p>Социология методлари – социологик тадқиқот, назарий методлар, таркибий-функционал метод, таққослаш методи; социологик тадқиқот методлари – фаразларни илгари суриш ва текшириш, кузатиш, сўров, анкета, интервью, эксперт сўрови (баҳолаш) социологик эксперимент, контент-анализ.</p>		

Социология фанидан семинар мавзулари

№	Мавзулар	соат	Таянч тушунчалар	Адабиётлар	Слайдлар
1.	<p>Социологиянинг предмети, объекти ва ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни.</p> <p>1. Социология жамият ҳақидаги фан сифатида.</p> <p>2. Социологик тафаккурнинг асосий йўналишлари.</p> <p>3. Социологиянинг соҳалари</p>	2	<p>Социология инсон хулқи ҳақидаги фан соҳаси сифатида, анъана, ижтимоий институт, ижтимоий структура, ижтимоий гуруҳ, ижтимоий ташкилот, инсон жамияти, ижтимоий ҳаёт. Социологиянинг табиий фанлар билан алоқадорлиги. Социологиянинг ижтимоий фанлар тизимидаги ўрни. Социологиянинг структураси-микросоциология, макросоциология, фундаментал социология, амалий социология, умумсоциология назариялари, эмпирик социология, ўрта даража назарияси, ижтимоий институтлар назарияси, ижтимоий гуруҳлар назарияси, ихтисослашган ижтимоий жараёнлар назарияси, метасоциология.</p>		

	тизими ва уларнинг ижтимоий фанлардаги ўрни.				
2.	<p>Шарқ мутафаккирларининг ижтимоий қарашлари. Ғарбий Европа социология мактаблари ва XX аср социологияси.</p> <p>1. Шарқ мутафаккирларининг жамият ва ижтимоий жараёнлар ҳиқидаги фикрлари.</p> <p>2. Марказий Осиё мутафаккирларининг ижтимоий қарашлари.</p> <p>3. Ғарбий Европадаги илк социологик мактаблар вакиллари (О.Конт, Г.Спенсер, Л.Гумилович, З.Фрейд, В.Дильтей, Г.Зиммель ва хок).</p> <p>4. XX аср социология мактаблари ва назарий йўналишлари.</p>	2	Социологиянинг вужудга келиши, О.Конт, А.Токвиль, социологияни ривожланиши омиллари – табиий ижтимоий тартиб ғояси, бозор иқтисодиётини ривожланиши историзм ғояси, замонавий фан ва илмий тараққиёт концепциясини ишлаб чиқилиши. О.Контнинг “Позитив фалсафа курси” (1842) асари, О.Конт тарих фалсафаси, позитив фан (социология). О.Конт таълимотида жамиятни сиёсий-ижтимоий шакли босқичлари-теологик босқич (ҳарбий ҳукмронлик), метофизик босқич (феодал ҳукмронлик)		
3.	<p>Маданият, дин ва ахлоқ социологияси.</p> <p>1. Маданият тушунчасининг моҳияти ва уни социологик тадқиқ этиш.</p> <p>2. Дин ижтимоий ҳодиса сифатида социологиянинг тадқиқот объекти.</p> <p>3. Ахлоқнинг ижтимоий ҳаётдаги ўрни.</p>	2	<p>Структура тушунчаси, ижтимоий структура, гуруҳ, ижтимоий гуруҳ, бирламчи гуруҳ, ижтимоий уюшмалар, статистик ва реал гуруҳлар, институт, институтлашув, ижтимоий институт, ижтимоий эҳтиёж, эҳтиёж турлари, ресурслар ва институтлар.</p> <p>Ижтимоий ўзаро таъсир, ижтимоий ўзаро таъсирнинг микро ва макро даражаси, ижтимоий алоқа, ижтимоий мулоқот, ижтимоий муносабат. Шахслараро ўзаро таъсир назариялари, алмашув назарияси, символик интеракционизм назарияси, таъсуротларни бошқариш назарияси, психоаналитик назария. Можаролар, можаролар типлари, реал можаролар, нореал мажаролар, деструктив можаро, конструктив можаро, ассимиляция.</p>		
4.	<p>Ижтимоий стратификация ва ёшлар социологияси. Девиант ҳулқ социологияси.</p>	2	<p>Маданият тушунчаси ва унинг турли хил таърифлари. Этноцентризм, маданий универсаллик. Маданият таърифлари – баёний таъриф, тарихий таъриф, норматив таъриф, психологик таърифлар, структуравий таъриф, генетик таъриф.</p> <p>Маданиятнинг асосий элементлари – белги ва символлар,</p>		

	<p>1. Стратификация социологиянинг асосий тушунчаси сифатида.</p> <p>2. Ўзбекистондаги страфикацион структуралар.</p> <p>3. Ёшлар ижтимоий қизиқишларини ўрганиш коцепцияси.</p> <p>4. Дивеант хулқ социологияси.</p>		<p>муносабатлар, кадрятлар, коидалар. Маданият шакллари – элитар, оммавий маданият, субмаданият, маданий зиддият. Маданий динамика, маданий-тарихий типлар назарияси, цивилизация, ижтимоий- маданий супертизимлар.</p> <p>Дин социологияси предмети, депривация, иқтисодий депривация, ижтимоий депривация, ахлоқий депривация, психик депривация, диний ҳаракатлар эволюцияси қонуниятлари.</p>		
5.	<p>Шахс, жамият, ижтимоий бошқарув, меҳнат ва иқтисодиёт социологияси.</p> <p>1. Шахс, жамият ва давлат социологияси тушунчаси. Инсоннинг ижтимоийлашуви жараёни.</p> <p>2. Ижтимоий бошқарув характеристикаси ва таркибий тизими.</p> <p>3. Иқтисодиёт социологияси ва унинг аҳамияти.</p> <p>4. Меҳнат ижтимоий котегория сифатида. Меҳнат социологиясининг объекти ва предмети.</p>	2	<p>Стратификация тушунчаси, ижтимоий табақалашув, ижтимоий тенглик ва нотенглик, ҳокимият, мулк, стратификацион тизим типлари, жисмоний-генетик, ижтимоий-касбий, қулдорлик, синфий, каставий, маданий-рамзий, табақавий, маданий-норматив этакратик. Ижтимоий-иқтисодий мавқе, даромад, бойлик, ҳокимият моҳияти, престиж, ёпик жамият, очик жамият, оралик тип, ўрта синф, маргиналлаик. Демография тушунчаси, туғилиш, ўлим, никоҳ, миграция, аҳолининг табиий ўсиши, ёш структураси, жинсий структура, этник ва ирқий таркиб, географик тақсимот ва унбанизация, жаҳон аҳолисининг ўсиш тенденцияси, Ўзбекистон аҳолиси демографияси.</p>		
6.	<p>Ижтимоий фикр социологияси.</p> <p>1. Ижтимоий фанлар социологияси тушунчаси ва унинг асоси.</p> <p>2. Ижтимоий фикрнинг долзарб йўналишлари.</p> <p>3. Ижтимоий фикрнинг жамият ҳаётида намоён бўлиши.</p>	2	<p>Инсон, индивид, шахс тушунчалари. Шахснинг белгилари, шахснинг роли концепцияси – ижтимоий рол, имитация, уйинли босқич, жамоавий уйин босқичи, ижтимоий мавқе. Ролга хос характеристика, ҳиссийлик, қўлга киритиш усули, миқёсий формализация, мотивизация. З.Фрейднинг шахс концепцияси, ҳулқ концепцияси. Ижтимоийлашув, ижтимоийлашув босқичлари, ҳаётий инкироз, аъзолик ритуллари.</p> <p>Жамият тушунчасининг назариялари, атомистик назария, тармокли назария, ижтимоий гуруҳ назарияси, ижтимоий институт ва ташкилотлар концепцияси, функционал концепция. Жамиятнинг асосий белгилари, жамият тизим сифатида, тизим, ижтимоий тизим, ижтимоий тизимлар динамикаси – чизикли ва чизиксиз динамика, когерентлик.</p>		

7.	<p>Социологик тадқиқотларни ташкил этиш ва уни ўтказиш усуллари.</p> <p>1. Тадқиқот дастури муаммосини қўйиш. 2. Тадқиқотнинг мақсад ва вазифалари. 3. Социологик тадқиқот усуллари. 4. Социологик тадқиқотларни ташкил этиш ва ўтказиш.</p>	2	<p>Оила тушунчаси, оиланинг социологик таърифи, оиланинг асоси, оила типлари, анъанавий оила, эгалитар оила, оила функциялари, оиланинг тарихий тараққиёти, промускуитет, қондош оила, пуналуал оила, синдиасмик оила, моногам оила, оила типологияси, экзогам оила, матрилинеал оила, патриалхал оила, матриалхал оила, ҳамкор оила, патрилокал оила, матрилокал оила, унилокал оила, неолокал оила, нуклеар оила, такрорий оила, репродуктив оила, мулжалий оила, линеал оила, тўлик кенгайтирилган оила, тўликсиз оила, кичик болали оила.</p>		
8	<p>Социологик тадқиқот натижаларини таҳлили ва умумлаштириш.</p> <p>1. Ахборот таҳлилини статистик усули. 2. Гуруҳлаштириш дисперсион, фоктор таҳлил ва латент таҳлил усуллари. 3. Мониторинг тадқиқотлар асосида ахборот тўплаш. 4. Илмий ахборот тайёрлаш.</p>	2	<p>Социология методлари – социологик тадқиқот, назарий методлар, таркибий-функционал метод, таққослаш методи; социологик тадқиқот методлари – фаразларни илгари суриш ва текшириш, кузатиш, сўров, анкета, интервью, эксперт сўрови (баҳолаш) социологик эксперимент, контент-анализ.</p>		